

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vita Beati Aloysii Gonzagæ E Societate Iesv,
Ferdinandi S. Rom. Imp. Principis, Marchionis
Castilionensis F. Natu Maximi, Libri Tres**

Cepari, Virgilio

Coloniæ Agrippinæ, 1608

c. 8. Societatem Iesu inire statuit, idq[ue] consilium parentibus aperit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43934

int̄r destinatas Vulcano lignorum strues,
abdebat. Ibi dum Deo contemplando pro-
pitandoq; pietati suę indulget, nunquam à
domesticis tametsi multum seduloq; ve-
stigantibus reperiri potuit. De quo tum
maximè à parentibus obiurgatus est, cū
eum amici aliqui homines illustres saluta-
tum veniebant. Sed ille nimirum qui illas
mortalium congressiones, beneficijs qui-
bus interea de cęlo afficiebatur, lōgè post-
ferebat, sp̄retis hominum rationibus, ni-
hil veritus parum officiosi vrbaniq; ad-
uersum homines notam, dummodo ne mi-
nus in Deum pij culpam sustineret, nun-
quam, vt hominibus gratum faceret, illa
religionis exercitia vel omisit vel interrup-
pit. Id postquam eius amicis gnarum fuit,
abstinuerunt scilicet talibus officijs, va-
cuumque inanibus negotijs, ac securum ab
omni interpellationis metu reliquerunt.

CAPVT OCTAVVM.

*SOCIETATEM IESV INIRE
statuit, idque consilium paren-
tibus exponit.*

Alterum iam annū, & sesqui B. Aloy-
sius in Hispania egerat, cū diuini spi-
ritus instinctu, quò magis magisq; indies

G 4

age-

agebatur, illud iam esse censuit, cum pro eo atque in Italia deliberatum haberet, alicui se Religioni tradere fas esset. Ut autem cum animo suo posset statuere, quam tandem deligeret ex omnibus, maiore quam vnquam aliàs contentione se dedit ad precandum Deum, ut cœlesti sua luce, quid in tanti momenti negotio factu opus esset, ostenderet. Multa per eos dies secum versauit animo, quorum partim à matre eius accepi, cui ipse exposuerat, partim nobis ipsemet, iam inita Religione, explanauit, cæterum in omnibus maiorem Dei gloriam secutus est, præterea nihil. A primo igitur, ut erat in seuera illa viuendi ratione, afflictationeque corporis admodum deditus, inclinare animus visus est, ut se ad patres Discalceatos, qui in Hispania asperitate victus, habitusque duritie Cappucinatorum Italiæ nomini, & auctoritati responderent, applicaret. & profectò aspectus ipse vilis, asperique cultus, siue secessu in sola nemorum & Sylvarum loca, siue in vrbibus, egregijs sanctæ vitæ exemplis ornatus, ut, ferè assolet animis rei bene gerendæ cupidis non leue præsidium, inuitamentumque affert. Verum ab hoc primo consilio post ea discessit, siue quòd cum se infirma, penisque crebro iam sponte datis perturbata, ac debilitata valetudine esse sentiret, vereretur ne, si ferendo minus esset,

esset, sui è Religiosorum numero eximen-
di, amicis causam daret: siue quod sibi ieiu-
nijs, verberationibus, alijsque corporis in-
commodis in ipsis aulis assueto proclive
fore iudicabat, in qualibet pia familia, sine
damno his ipsis insistere, aut etiam noua
adiungere: præcipuè negante matre, quam
de hac re consuluerat, fieri per infirmam
eius valetudinem posse, vt vel in sæculo in-
ter easdem, quibus adhuc se macerasset, pæ-
narum acerbitates, vel in austeriore aliqua
religione diu vitam tueretur. Deinde verò
reputare cū animo suo cœpit facturum nè o-
peræpretiū esset, si familiam ingrederetur,
in qua vetus disciplina iaceret, eamq; pri-
mum in eo monasterio, quo esset receptus,
ac pedetentim in vniuerso Ordine instau-
raret. id nimirum è repub. Ecclesiæ fore vi-
debatur. At contrà, non ausus tantum sua
virtute confidere, vereri cœpit, ne si consi-
lium minus procederet, sibi ipsi fraudi ef-
fret, ac dum alijs opitulari conatur, necessa-
sarijs se ipse præsidijs exueret. Satius igitur
illi visum est etiamnum stantem, & veteri-
bus institutis, disciplinaque subnixam reli-
gionem eligere. Eiusmodi cū multæ in
Ecclesia floreat, earum rationem minimè
habuit, quæ, citra vllum contemplandi stu-
dium, totæ sunt in agendo, aliorumque so-
lis corporibus benignè faciendo, quas sui

stomachi negabat esse. Secundum has, illæ
 succurrebant animo, quæ penitus ab homi-
 num societate disiunctæ in syluis, vel oppi-
 dis sui duntaxat sollicitè (cuiusmodi sūt ple-
 ræque Monachorum familiæ) sacris hym-
 nis Deo concinēdis, rebusq; cælestibus vel
 legendis, vel contēplandis perfecto Dei a-
 mori silentiò student. Atq; ab horum vita
 non modò erat alienus, sed in ea etiam nõ-
 nulla voluntatis inclinatione propendebat.
 Quid enim? Qui in aulis Principum, inter
 hominum strepitus, animum suum ab ijs
 seuocare, & in quiete collocare potuit, non
 eam facilius in religiosorum hominum do-
 micilijs, procul à seculo, hominumq; com-
 mercio positus reperiret? Ille verò, qui non
 id modo spectabat, quod ad sui animi qui-
 etem Deiq; gloriã faceret, sed id perpetuò
 requirebat, num quid ad maiorem Dei
 gloriam valeret, sentiebat in solitudine,
 creditum aliquod sibi à Deo talentum,
 quod animarum saluti posset impendere,
 quasi defossum nulli vsui fore. Ad hæc, vt
 nonnulli asseuerant, & nos deinde explica-
 bimus, legerat in summa Theologiæ D.
 Thomæ Aquinatis Angelici Doctoris, pri-
 mum inter Religiones dignitatis gradum
 eas obtinere, quæ ad docendum, concionā-
 dum, saluti animorum consulendum, labo-
 res suos, studiaque conferunt. Quippe quo-
 niam

nam illæ non contentæ commentatione
 rerum salutarium, quæ commétando repe-
 rerint, ad alios deriuant . Deinde, quod
 maximè accedunt ad similitudinem eius
 vitæ, quam filius Dei, norma, ac regula o-
 mnis perfectæ virtutis , in terris coluit.
 Neque enim ille semper in desertis locis
 Deo adorando, & contemplando vaca-
 bat, neque semper erudiebat suos , aut
 verba faciebat ad populum, sed inuicè mo-
 dò montes, & sola loca petebat orandi Dei
 causa, modò inde ad consuetudinem ho-
 minum descendens, rudes optimis ad æ-
 ternam salutem præceptis imbuebat. Qua-
 propter **ALOYSIVS** se ab otio, delitijsque
 celestibus, quibus in illo silentio, ac solitu-
 dine monasticæ religionis frui potuisset,
 velut à lacte spontè depulsum , in ali-
 quam Sodalitatem se conferre decreuit,
 quæ mixtis, ac temperatis ex actione &
 contemplatione officijs intenta, ad studia
 literarum incumbat, & laborem cæteros
 mortales ad salutem, perfectionemque vir-
 tutis adducendi cum sui ipsius cura conso-
 ciet . Sed cum multi sint in Ecclesia cœ-
 tus hoc consilio coacti, qui in eo san-
 ctè, suo quilibet proprio more, & in-
 stituto, versantur, cœpit singulorum ra-
 tiones, præsidia, exercitationes, quibus
 ad eum

ad eum exitum, qui ipsis prepositus est, peruenire conantur, inter se contendere. Postquam igitur de re tota diu multumque deliberarat, frequentesque ad Deum preces tulerat, placuit illi denique hanc minimam Societatem omnium nuperrimè exortam, deligere, quam & decretam sibi diuinitus, & consilijs suis maximè opportunam esse censebat. Causas autem, quæ se in eam mentem impulissent, vt hanc Societatem cæteris Familijs anteferet, quatuor adducebat, easque magna sibi solatia dare prædicabat. Prima erat, quòd eius instituta, quasi integra adhuc ætate, neque vllis vnquam nouis moribus in peius mutata, salua, & intemerala hæctenus vigeant. Altera, quòd in ea speciatim votum voueatur, quo potestas omnis Ecclesiasticas dignitates ambiendi, aut oblatas, præterquam interposita Pontificis Maxim. auctoritate, admittendi eripitur. Metuebat scilicet, ne si alicui piæ familiæ se adiungeret, quæ illas minus recusaret, inde aliquando amicorum voluntate extractus, ingratis ad aliquem dignitatis in Ecclesia gradum eueheretur; quod, dum in Societate maneret, intelligebat non item illis sub manus posse succedere. Tertia, quia videbat multas suppetere Societati vias, ac rationes iuuentutem metu Dei, & castimonix præceptis imbuendi, tum apertis bonarum literarum

4^a causa cur Aloy. Societ. Iesu. intravit

teratum gymnasijs, tum pijs sodalitatibus constitutis. Qui enim in teneris illis plantulis colendis, omnique tum vitiorum gelu, tum prauarum cupiditatum æstu ab ijs, piarum hortationum, sanctorumque mysteriorum præsijs, defendendo elaboret, eum & præclarè de Dei numine, ac maiestate mereri, & gratum ei, iucundumque imprimis facere putabat. ⁴Quarta, propterea quod Societas peculiari studio hæreticos ad Ecclesiæ Catholicæ gremium reuocare, & Gentiles Indos, Iaponios, Americanos ad Christum traducere contendat. Quare spe ducebatur sibi etiam aliquando eam fortunam obuenturam, vt ad salutem hominum procurandam in eas oras mitteretur. Hac electione absoluta dedit operam beatus adolescens, vt quàm fieri posset certissimus de Dei voluntate. Instituit ergo hac gratia die quopiam beatissimæ Virgini sacro, ad diuinam Eucharistiam accedere, vt eius commendatione, quid Deus fieri vellet edoceretur. Commodum appropinquabat dies, ob eius in cælos assumptæ memoriam festus anno M. D. LXXIII. çtatis ipsius XV. & dimidiato. postquam is dies aduenit, prima luce multum antè & diu precatus, atque inusitata diligentia præparatus, cælesti cibo refectus est. Secundum hæc, cum maximè gratijs Deo agendis, obsecran-

secran-

Ite crandoque per matris Virginis insisteret,
 ut se quid ipsi placitum esset erudiret, ecce
 tibi vox clara & manifesta allabitur, quæ
 ipsum religiosum in Societate Iesu fieri, &
 (quod ipse postea matri alijsque in Religi-
 one narravit) id quamprimum suarum cõ-
 fessionum p̄teli aperire iuberet. Certior
 de diuina voluntate factus domum redit,
 plenus lætitiæ, ac desiderij quamprimum
 illi morem gerendi, atq; eodem illo die pa-
 trem suum à confessionibus conuenit, rem
 ut gesta est, exponit, magnopere rogat,
 cum ijs, qui Societati p̄sunt, agat, ut sibi
 quantocyus aditum ad Societatem pateface-
 re velint. Pater, postquam huius consilij i-
 nitia, progressusque diligenter excussit, ad
 extremum respondit: salutare quidem hoc
 consilium, & diuinitus datum videri, sed,
 nisi Marchio pater annuisset, rē p̄stari
 non posse, neque enim illo repugnante pa-
 tres Societatis filium recepturos. ipsius has
 esse partes, quid in animo haberet, patri ex-
 ponere, & quæ precibus, quæ argumentis
 contendere, ut eius exequendi potestatem
 faciat. At ipse, cum flagrans sui Deo conse-
 crandi amor omnes moras abrumperet, il-
 lo ipso die matri se indicat. Illi hoc filij cõ-
 filium tantæ voluptati fuit, ut de eo gratiã
 haberet Deo, ei que læta libens ad exemplũ
 Annæ illum donaret, dedicaret. Ad hæc
 prima

prima Marchionem re certiolem fecit, atque exardescens, audito hoc inexpectato nuncio, eius indignationem leniuit. neque postea vnquam intermisit in hoc ei negotio fauere, adiutrixque esse. Quapropter Marchioni, quem latebat quam accenso studio coniunx filium aliquem Deo religiosè seruientem optaret, suspicio cœpit esse, illam priuato in Rudolphum amore ferri, atque vt hic in paterni principatus hæreditatem veniret, illum Religione alligari velle. Neque ita multò post ipse ALOYSIUS quàm submissè, ac reuerenter patrem adit, eique confidenti animo, & apposita oratione denunciât, consilium sibi esse reliquum vitæ in Religione consumere. Ad hæc Marchio ira inflammatus, multis duris, asperisque dictis increpitum facessere iubet, insuper minatus se denudatum, accipi verberibus mandaturum. Cui modestè ALOYSIUS: *Vtinam, inquit, eo me Deus beneficio dignetur, vt istuc eius amore perferam.* hoc dicto abscessit. Marchio graui dolore faucius, conuersa in patrem, qui confitenti dabat operam, quamuis absentem iracundia, ea dixit ac fecit, quæ perturbata mens, ac præceptis animi affectio suadebant, neque aliquot deinceps dies vllam quietis partem cepit. tam luculentam rebus suis plagam
inijci

inijci, tamque insigne damnum dari, hoc filij proposito, sentiebat. Aliquot post diebus accersito domum patre, quo ad expianda peccata filius utebatur, vehementer cum eo exoptulavit, questusque est, quod filium suae stirpis primum, in quo spes omnes suae domus inclinatae recumberent, in hac mentem impulisset. Pater respondit, paucis ante diebus ALOYSIVM, se huius sui consilij participavisse, ipsumque id testari posse. caeterum facile ex vita, quam instituisset, suspicatum se esse, fore ut tale aliquando consilium caperet. Tum mitior iam Marchio ad ALOYSIVM, qui astantabat, conversus ostendit minus erraturum fuisse, si aliam quampiam religionem sibi delegisset. Cui ita sapienter ALOYSIVS respondit, nullum ut Marchioni contradicendi locum relinqueret. Id ex epistola Patris a confessionibus, quam supra laudavi, cognosci licet, in qua sic de ALOYSIO verba facit. *Circa consilium ineunda religionis datum illi diuinitus, duo digna consideratione euenerunt. Nunquam equidem illi de eo mentionem feci, semper tamen id quod deinde consecutum est, ex ipsius moribus praesagebam animo. Postea vero, die Matri Dei in caelos assumpta sacro, cum, ut crebro solebat, Penitentiae & Eucharistiae mysterijs dedisset opera, a meridie mihi nunciatum venit, se cum inter illas diuinas epulas Deum, allegata ad eum Beatissimam*

tissima Virgine, esset obtestatus, ut quodnam sibi
 ab se genus degendæ etatis constitui veller, ostenderet,
 claram ac manifestam vocem audisse, qua iuberetur in
 Societate Iesu Religiosa instituta complecti. Deinde
 Marchio pater eius, cum vehementer hac filij voluntate
 angeretur, & tamen in eam constantem cerneret, illum
 me presente, sic allocutus est. Mallem equidem, fili mi,
 aliam tibi potius quàm hanc Religionem delegisses.
 Non enim tibi defuisset alicuius dignitatis
 obtinendæ locus, qua nostræ familiæ splendorem
 adiuuisses; qua in Societate, quæ honores omnes
 repudiat, perpetuò tibi carendum est. Atqui, respondit
 adolescens, vna è causis, ob quas Societatem alijs
 religiosis familijs antetuli, hac ipsa fuit, quod
 optarem omnem ambitioni aditum intercludere.
 Quòd si dignitate vlla delectarer, fruerer sane
 Marchionis titulo, quem mihi Deus, quippe primogenito,
 largitus est, neque incertum cum certo commutarem.
 Hæc sunt epistolæ verba. Patre à confessionibus digresso
 Marchioni de hoc filij facto assiduò cogitanti in
 mentem venit suspicari, ALOYSIUM dedita opera
 hanc excogitasse rationem ipsius à lusu deterrendi,
 cui, supraquam credibile est, erat deditus; nam &
 paucis ante diebus aliquot millium scutorum
 ludendo iacturam fecerat. & illo ipso vespere,
 quo suum illi animum

H

Ludo

Ludouicus detexit, alijs sex scutorū mil-
libus luserat. Quæ sanè ludendi libido
tanto stomacho Ludouico erat, vt saepe
patre maximè lusionibus astricto, in cubi-
culam, ipsius deplorandi, sese reciperet.
cubicularijs item suis, aiebat, se non tam
damno, quod Pater faceret, quàm iniu-
ria qua Dei numen afficeretur, com-
moueri. Itaque non videbatur de nihilo
patris suspicio. Neque verò illa solum
Marchionem, sed omnes etiam ferè,
qui versabantur in regia mouerat, qui
comperto quid Marchioni negotij esset
cum filio, ALOYSIÏ prudentiam in
cælum ferèbant, qui maioris detrimen-
ti metu patrem à ludo reuocare tenta-
set. Sed cùm ille firmatus animi, & propo-
siti sui tenax, quotidie contendere insiste-
ret, vt sibi copia fieret, quod instinctu di-
uino iuberetur exequendi, profitereturq;
id vnum se spectare, vt Deo Optimo Ma-
ximo seruiret, Marchioni tum maximè
in memoriam eius vitæ, quam ab ineun-
te ætate, Angelicum in modum, in perpe-
tuo rerum piarum studio egisset, redeun-
ti, persuasum tandem est, seriò filium lo-
qui, diuinoque afflatu hanc ei mentem in-
iectam esse. Fidem Illustrissimi ac Reue-
rendissimi Patris, Fratris Francisci Gon-
zagæ Ministri Generalis Patrum Fran-
cisca-

eiscanorum Obseruantium, qui Marchionem
 consanguinitate, & necessitudine maximè
 attingebat, auctoritas, qui cum per idem
 tempus inspiciendis sui Ordinis in Hispa-
 nia prouincijs distineretur, atq; Marchio-
 nis iussu vnam & alteram horam in ALOY-
 SIVM accuratè inquisisset, vsq; eò in eius
 responsis acquieuit, vt Patri renunciaret,
 dubitari nefas esse, quin hæc ei mens data
 esset diuinitus. Ac tametsi planè intellige-
 ret Marchio, quonam filiū Deus vocaret,
 non tamen animum iuducere poterat, vt e-
 ius potestatem illi faceret, sed eum, dum li-
 cebat, verborum blanditijs detinebat. Hoc
 animaduerso Aloysius morarū impatiens,
 postquā Iacobo principe febris sublato, cui
 cū vniuersa regia cohorte, iusta funebria
 in Escuriali persoluerat, necessitate ser-
 uienti aulæ perfunctus erat, astu quodam
 explorare decreuit, an sua sibi consilia
 procederent. Ergo cū aliquando ad Pa-
 tres Societatis Iesu venisset, fratrem
 suum minorem Rudolphum, ceterosque
 familiares, qui vnà aderant domum redi-
 re iubet, sibi enim ibi morari neque am-
 plius pedem domum referre constitutum
 esse. Illi cū eum obstinato animo, ne-
 que simulatè agere viderent, domum
 discedunt, atque ad Marchionem poda-
 gra tum fortè conflictantem de re tota

H 2

refe-

referunt. Is Sallustium Petrocenum Doctorem, domo Castilionensem, Auditorem suum, ad eum allegat, ac domum reuertitur iubet. Respondit ALOYSIVS, quod cras futurum esset, id hodie confici posse. iucundum sibi esse in eo loco commorari, orare patrem ne eam sibi voluptatem inuideat. Hoc accepto responso censuit Marchio, non esse à sua dignitate rem sic transigendum alioqui sermonem vniuersæ regni familiæ. misso igitur eodem homine, inquit ut redeat: paruit ille, ac redijt. Alio die in sermone cum Patre Generali Gonzaga, quem ante nominavi, per cognationem, amicitiamque communem cum orauit Marchio, ut quando satis intelligeret, quantum talis filij iactura, qui tanta sapientia ac religione suum populū moderari possent suæ ditionis rationibus aduersetur, eum à consilio amplectendæ religionis dehortari, ac persuadere vellet, in seculo etiam suo gradu insistentem Dei honori seruire posse. Cui ita respondit Generalis, ut ignosci sibi postularet, si minus eius voluntati morem gereret, neque enim id velle cum institutis eius vitæ, quam profiteretur, neque officio hominis Christiani congruere. Urget Marchio: at saltem, id cum eo agat, ne in Hispania Religionem indueret, sed secum, quod propediem futurum esset,

esset, renauigaret in Italiam . Ibi pollice-
ri, se eum voti compotem facturum.
Pater Generalis, qui memoria tenebat
se, cum in eiusdem Regis Catholici Re-
gia animum ad Sancti Francisci Fami-
liam appulisset, parentibus, multis in dis-
suadendo verbis frustra consumptis, ip-
sum eo consilio in Italiam reducere co-
nantibus, quò deinde eius proposito labe-
factando omnes machinas opportunius ad-
mouerent, parere noluisse, sed in Hispania
habitum mutasse, negavit Marchioni vel
hoc officium satis tutò præstari posse, se-
que id sibi religioni ducere. neque tamen
se facturum negavit. Secundum hæc, A-
LOYSIO tum quid Marchio postulasset,
tum quid ipse respondisset enarrauit, ad-
iunxitque religiosum sibi esse hæc ad eum
patris mandata perferre, etiamsi ille in I-
talia plenam se facultatem concessurum
esse promittat. Adolescens, qua erat facili-
tate, Generali respondit: se verò perquam
libenter, hac quidem in re, parenti gratifi-
caturum, neque id sibi molestum esse, qui
omnia, quæ euenire possint, prouiderit, si-
bi que ita in eo quod concepisset animo fir-
mus, ac stabilis videatur, uti, Deo auxilian-
te, ab eo nulla vi dimoueri possit. Itaque
nihil sibi metuendum accidere posse. Pater
Generalis Marchionem de omnibus eru-

118 DE VITAB. ALOY. GONZ.

dijt , atque ita denique confecta res effi,
vt alter alterius voluntati concederet.

CAPVT NONVM.

REVERTITVR IN ITALIAM
*consilium eius variè op-
pugnatur.*

ANno M. D. LXXXIV. cū Ioannes
Andreas Auria nuper à Rege Catho-
lico, mari cum summa potestate præfectus,
cum triremibus in Italiam cogitaret, vi-
sum est Ferdinando Marchioni se, coniu-
gem, filios, eodem iisdem nauibus depor-
tare. cum inibi esset vt conscenderent, P.
Gonzaga Generalis, iam suis iustrandæ fa-
milix, alijsque, quæ in Hispania habebat,
negotijs perfunctus, comitem se illius nauig-
ationis præbuit. Non satis possim ex-
plicare dicendo, quam lætam sibi propi-
tiamque fortunam tulisse existimaret A-
LOYSIVS, vt tanti patris societate fruere-
tur. in quem quoties conijceret oculos, e-
gregium sibi videbatur religiosæ vitæ, se-
ueriorisque disciplinæ specimen intueri.
Ac mihi postea memorauit, se quo eius e-
xemplis proficeret, mores eius, actiones